

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/56671,Informacja-o-sledztwie-OKSZpNP-w-Krakowie-w-sprawie-zabojstw-obywateli-polskich-.html>
28.02.2026, 20:23

Strona znajduje się w archiwum.

Informacja o śledztwie OKSZpNP w Krakowie w sprawie zabójstw obywateli polskich na granicy czechosłowacko-austriackiej

Data publikacji 22.08.2018

Aktualna informacja o śledztwie Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie, prowadzonym w sprawie zabójstw obywateli polskich, dokonanych przez funkcjonariuszy czechosłowackich w latach 1948-1989 podczas próby przekraczania granicy czechosłowacko-austriackiej.

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie w dniu 17 maja 2016 r. wszczęła śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych, będących zbrodnią przeciwko ludzkości, polegających na zabójstwach obywateli polskich dokonanych przez czechosłowackich funkcjonariuszy państwa komunistycznego w latach 1948-1989, podczas próby przekraczania przez pokrzywdzonych granicy czechosłowacko-austriackiej, które to czyny były formą represji i stanowiły poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy politycznej i społecznej, stanowiące przestępstwo według polskiej ustawy karnej, obowiązującej w czasie ich popełnienia, tj. o przestępstwo z art. 148 § 1 kk w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Impulsem do podjęcia decyzji o wszczęciu postępowania były przekazane przez agendę Europejskiej Platformy Pamięci i Sumienia z siedzibą w Pradze materiały archiwalne zawierające nazwiska i inne dane obywateli polskich, których ciała odnaleziono na granicy czechosłowacko-austriackiej w pobliżu miejscowości Mikulov, a przyczyną ich śmierci było głównie porażenie prądem elektrycznym na ogrodzeniu pod napięciem. Osoby te, jak oficjalnie ustalono w toku śledztwa, podjęły próbę pokonania ogrodzenia granicznego, znajdującego się pod wysokim napięciem, a ich ciała znaleziono nieopodal tego miejsca

bądź na samym ogrodzeniu.

Głównym celem śledztwa, oprócz doprowadzenia do oskarżenia osób odpowiedzialnych za stworzenie i funkcjonowanie tego rodzaju ogrodzenia na granicy czechosłowacko-austriackiej, jest także ustalenie pełnej listy Polaków, którzy zginęli przy próbach przekroczenia owej granicy.

Na obecnym etapie śledztwa ustalono 31 pokrzywdzonych obywateli polskich, w stosunku do 6 z nich udało się odszukać członków ich rodzin. We wszystkich przypadkach ciała ofiar zostały ujawnione podczas patroli przez żołnierzy byłej Czechosłowackiej Straży Granicznej, po uruchomieniu sygnalizacji naruszenia granicy.

Należy wskazać, że w trakcie śledztwa podejmowane są ponadto próby odzyskania szczątków obywateli polskich. W latach, kiedy funkcjonowała zaporę elektryczną, a więc przez okres 12 lat, tj. w latach 1952-1965, obowiązywały specjalne przepisy o sposobie postępowania z osobami, które zginęły przy próbie pokonania granicy. Ciała tych osób miano chować w bezimiennych grobach lub poddawać kremacji, a prochy rozsypywać. Chodziło o to, by rodzina ani nikt inny nie dowiedział się, gdzie jest miejsce ich pochówku.

Należy zaznaczyć, iż prócz czynności procesowych realizowanych na terenie kraju (przesłuchania świadków, pozyskiwanie dokumentacji w polskich archiwach dot. poszczególnych pokrzywdzonych), w śledztwie skierowano łącznie kilkanaście wniosków o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej do organów i instytucji Republiki Czeskiej oraz Republiki Słowackiej, w wyniku których uzyskano już częściowo materiały istotne dla postępowania. Powyższe wnioski skierowano m.in. do Instytutu Pamięci Narodowej na Słowacji, Czeskiego Urzędu Dokumentacji i Ścigania Zbrodni Komunizmu w Pradze, Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze oraz Prokuratur Generalnych Republiki Czeskiej i Republiki Słowacji.

W oparciu o dokonaną analizę odnalezionych dokumentów i materiałów archiwalnych sporządzono imienną listę kilkudziesięciu żołnierzy Czechosłowackich Brygad Straży Granicznej, pełniących służbę w czasie, w którym ponieśli śmierć obywatele polscy.

Na obecnym etapie śledztwo koncentruje się przede wszystkim na uzyskaniu dokumentów urzędowych wskazujących na odpowiedzialność prawną za śmierć obywateli polskich – byłego Ministra Spraw Wewnętrznych Czechosłowacji, nadzorującego działania Straży Granicznej – Lubomira S. Był on bezpośrednim przełożonym głównego pomysłodawcy i twórcy tzw. „Elektrycznej Granicy” – generała majora Ludwika Hlavacki. Należy nadmienić, że Ludvik Hlavacka był ścigany po upadku systemu komunistycznego przez czeskie organa ścigania, przedstawiono mu nawet zarzuty popełnienia przestępstwa, jednak zabrakło woli politycznej osądzenia jego zbrodni. Zmarł w Pradze w 2005 roku, w wieku 94 lat, a śledztwo w jego sprawie umorzono.

Dlatego też w ostatnim okresie skierowano do organów i instytucji Republiki Czeskiej oraz

Republiki Słowackiej dodatkowe wnioski o udzielenie pomocy prawnej, przedmiotem których jest zarówno uzyskanie dokumentów urzędowych świadczących o odpowiedzialności osób sprawujących najwyższe funkcje państwowe, w szczególności byłego Ministra Spraw Wewnętrznych Czechosłowacji – Lubomira S., jak też ustalenie aktualnych adresów zamieszkania i dokumentów personalnych kilkudziesięciu byłych żołnierzy Czechosłowackiej Straży Granicznej.

Po uzyskaniu wskazanych dokumentów od strony czeskiej i słowackiej konieczne będzie ich wyselekcjonowanie i dokonanie tłumaczenia na język polski, co umożliwi przejście do kolejnej fazy postępowania przygotowawczego poprzez wydanie ewentualnego postanowienia o przedstawieniu zarzutów i podjęcie dalszych czynności sądowych, łącznie z rozważeniem wystąpienia z wnioskiem o wydanie Europejskiego Nakazu Aresztowania.